

Gaál Mózes:
ARRÓL A HÁZRÓL S A VÉN KÖRTEFÁRÓL

Szombati álma volt Andrásnak az, amiről most mesélek. Miért szombati álma? Mert akkor szaporodott meg a vén bőrzacskozó, ezt pedig a kebelén hordta, éppen a szíve közelében. A szívében élt a nagy kívánság:

– A ház s a vén körtefa!

Igen. András a házat is, a körtefát is jól ismerte. A házban született s a körtefa tanította meg arra, hogy miképpen kell rá felmászni. A körtefa ágán füttyült az első fekete-rigó, melynek András örült s a körtefa alatt font az édesanyja, aki sokat sírt és sokat búsult.

Úgy bizony, András is volt egyszer gyermek. Nem volt behorpadt kemény kalapja, se félretaposott sarkú cipője, hanem mezítláb járt s tavasszal, nyáron kalapja se volt. Az édesanyja talán ezért sírt, talán másért. Elhiggyétek: az édesanyák nem sírnak soha ok nélkül.

Szombaton András rendesen azt álmodta, hogy ott ül a körtefa egyik ágán, füttyül, mint a fekete-rigó s az édesanyja mosolyogva hallgatja. Hogy is ne mosolyogna, mikor András ezt füttyüli:

– Anyám, az asztalfiában kenyér van, a kamrában szalonna van, a konyhában liszt van. Mind neked szereztem. Anyám, ne félj, a házat nem veszik el tőlünk örökre, én visszaszerzem. Anyám, nézd, a zacskóban gyűl a pénz, sok pénz, avval szerzem vissza. Fonj, anyám, fonj, inget fonj nekem durva kenderfonálból. Hej, tartós az, jó lesz az nekem. Köss veres szalagocskát gomb helyett. Jó lesz az nekem.

Így füttyült András, a rigó, a körtefán s a körték mind mosolyogtak, mind bízatták Andrást:

– Füttyülj, kedves rigó! Eljövünk mi is minden nyáron, mind többen jövünk, fehér lesz a bélünk, fekete lesz a magvunk, édes lesz az ízünk, jó puhák leszünk, hogy anyád szeressen minket.

A körték mosolyogtak s a nap is mosolygott. Tetszett neki a rigó, mely füttyül, az anya, aki hisz a fiának s mindenek felett tetszett neki András, aki minden szombaton éjjel rigóvá változott álmában, hogy hazarepüljön a házhoz, a vén körtefa ágára.

De tovább is tartott az álom.

András hirtelen gyermekké változott s gallyat szedett az erdőn. Tüske megvérezte a lábát, a sok gally megnyomta a vállát. Nagyokat nyögött, míg az erdőből hazacipelte s útközben százszor is lekuporodott a földre, hogy pihenjen. A kecskéket őrző fiúk csalogatták:

– Dobd el a gallyat, András! Jere, játszódjál, András!

De ő nem hallgatott rájuk, ment tovább. Megbotlott, elesett. A fiúk kikacagták, mert újra össze kellett szedni a sok gallyat. Hej, hogy fájt Andrásnak, hogy kikacagták!

De az anyja mosolygott, mikor meglátta. Az anyja megmosta Andrásnak a vérző lábát, s azt mondta:

– Jó kenyérszerző fiam lesz! Áldassék az Úr neve!

Erre aztán András megint hirtelen rigóvá változott és elkezdett hatalmasan fütyülni. Zengett az egész falu, bólintott a körtefa, rezegtek örömben a körték, süttött a nap s a leánykák a falu végén táncoltak.

Csupa merő boldogság volt az egész világ.

De tovább tartott az álom.

András megnőtt, a bíróéknál szolgált, tudott szántani, vetni, boronálni. Télen megtanult fazekat drótozni, vasárnap táncolt a falusi legényekkel, leányokkal. Szerették is a legények, mert jó kedvű volt. Hanem a jó kedve elmúlt. Egy koporsót hoztak az udvarra. Eljött a pap, imádkozott, vele volt a kántor, az énekelt. András pedig sírt. Az emberek, akik eljöttek a temetésre, mind sírtak. Csak az anyja nem sírt, ő szép csendesen feküdt a koporsóban. Neki már nem kellett a jó kenyérszerző fiú.

A nap elbújt a felhők mögé, a körtefáról hullottak a megfeketedett, összeszáradt levelek – s a rigó elszállott róla. Nem fütyült. Valami nagy bánata lehetett neki is, mint Andrásnak. Aztán jöttek harmadnap idegen emberek. Az egyik írást hozott magával. Gonosz írás volt, mert azt olvasta ki belőle, hogy a ház a másé, András elme-
het Isten hírével.

És András hirtelen vándormadárrá változott. Nyakába akasztott egy tarisznyát, a csőrébe fogott egy vándorbotot és repült... repült. Falvak, városok felett repült. Addig repült, míg a nagy-nagy városba nem érkezett. Itt leszállott s lett belőle téglahordó napszámos.

Nem ismerte senki, nem csúfolta senki, hogy immár neki nincs se háza, se körtefája. Nem kérdezte senki:

– Honnan jöttél?

– Él-e apád?

– Él-e anyád?

Volt két keze: dolgozott; volt két lába: lótot-futott. Vett egy bőrzacskót s abba minden szombaton belétette a keresetét s addig fogja belérakosgatni, míg azt a házat s mellette az öreg körtefát újra megszerzi, visszaszerzi.

A feketerigó fütyye visszahozza neki a jó kedvét. És valahol messze... messze fenn egy öregasszony néz le reá a magasból s örvendeni fog, hogy visszakérült az ő jó kenyérszerző fia...

– Fütyülj, rigó, nézd csak, örömeben a könny is kibuggyant az alvó András szeméből...

Ilyen volt az András álma arról a házról s arról a vén körtefáról...

(1911)